

LA REFORMA DEL FINANÇAMENT AUTONÒMIC I LA PRESTACIÓ DE SERVEIS PÚBLICS. UNA NECESSITAT CIUTADANA

Donat el moment tan crític de la crisi global que estem vivint, pot semblar sorprenent i inoportú abordar la reforma del model de finançament autonòmic i, fins i tot, opinar sobre la mateixa. No obstant això, des del Cercle d'Economia que no ha ignorat, ni ignora, la gravetat de la situació, com ho vam manifestar amb la nostra Opinió *“Per una resposta urgent a una crisi greu”* del passat mes de juliol, creiem que no només es donen les circumstàncies per avançar en aquesta reforma, sinó que la mateixa crisi accelera la necessitat d'avançar en aquesta i altres reformes estructurals que puguin millorar la prestació dels serveis públics. A tall de consideració general, creiem que les situacions de crisi no poden servir d'excusa per paraitzar o postergar les actuacions prioritàries dels governs. Així mateix, entenem que no pot separar-se, ni conceptual ni políticament, el finançament autonòmic del debat pressupostari.

La severa crisi econòmica internacional està ja afectant les Administracions Públiques en un doble sentit. Per una banda, disminuint els ingressos públics i, d'una altra, incrementant la demanda de prestacions socials. Per tant, la prioritat no pot ser una altra que finançar de la manera més eficient les Administracions responsables dels diversos serveis públics alhora que millorar la qualitat en la prestació dels mateixos. Per això, definir un model de finançament autonòmic just i suficient es converteix en una gran prioritat.

Al llarg de les últimes dècades, la relació entre l'Estat i les Comunitats Autònomes ha estat motiu de continus enfrontaments polítics i d'intensos debats socials, als quals el Cercle d'Economia ha aportat el seu criteri i propostes, com va fer amb la publicació de les Opinións *“El paper de l'Estat en el manteniment de l'equilibri econòmic i territorial a Espanya”* i *“Per un Estatut realista, funcional i adaptat a la Constitució”*. En els moments actuals, el Cercle vol dirigir-se novament a la societat espanyola per donar a conèixer les seves reflexions sobre la reforma del model de finançament autonòmic.

1.- Encara que a hores d'ara hauria de ser innecessari, a la vista de les actituds reticents a aplicar el que els Estatuts aprovats exigeixen, cal començar recordant que en l'Estat de dret **les lleis han de ser complides** i, per tant, els diversos Estatuts d'Autonomia ja aprovats han de ser respectats. Dit això, considerem indispensable avançar en un debat serè i responsable sobre algunes de les exigències i necessitats d'un Estat descentralitzat com l'espanyol. Comprometent-se els partits polítics en l'ús d'una informació certa i suficient; sense recórrer a distorsions interessades de la mateixa; fent l'esforç necessari per entendre que la societat espanyola no pot seguir suportant certs nivells de confusió i crispació; i sent conseqüents amb el que representa i exigeix una aposta per un Estat descentralitzat com el nostre.

2.- El debat sobre la reforma del model de finançament ha de partir de la normal acceptació que **les diferències** entre l'Estat i les seves Comunitats Autònomes, o entre les mateixes Comunitats, **formen part de la vida política** d'un país democràtic i molt descentralitzat, sense que això hagi d'interpretar-se com un afebliment dels partits polítics i de les institucions, ni com una amenaça a l'estabilitat de l'Estat. El mateix rebuig, per principi, de la bilateralitat en les relacions entre l'Estat i les Comunitats Autònomes no respon a la realitat del **model espanyol**, que **és per definició asimètric** a l'atorgar a les Comunitats Forals un règim que les situa al marge de les restants Comunitats.

Per això, és lògic que en els debats sobre finançament autonòmic, els dirigents territorials adoptin posicions comunes per damunt de les fidelitats de cada partit d'àmbit autonòmic al seu referent estatal, de la mateixa manera que en debats de diferent naturalesa, observem amb naturalitat com els partits es regeixen per criteris que se situen per sobre dels àmbits territorials.

3.- En les últimes dècades s'han consolidat uns poders territorials molt importants. No obstant això, no s'ha desenvolupat ni l'espai de trobada ni els mecanismes de gestió de les lògiques diferències i disputes entre aquests poders. Una descentralització tan intensa de la despesa pública hauria d'haver anat acompanyada, al mateix temps, d'un desenvolupament de la capacitat de decisió política autonòmica, que no s'ha produït. L'autonomia política i administrativa no és possible sense autonomia financera.

Al contrari, sembla com si la prioritat política al llarg d'aquests anys hagi estat aprofitar-se d'aquestes disfuncions per arribar a objectius partidistes a molt curt termini. La situació de gran crispació que hem viscut és, en gran mesura, resultat d'aquesta **visió a curt termini** i de la **tendència a l'opacitat** que ha caracteritzat les relacions entre l'Estat i les Comunitats Autònomes. La mateixa dificultat en disposar d'informació quantitativa rellevant i fiable que ha de servir de base objectiva per a les discussions polítiques és una mostra preocupant d'aquesta dinàmica. Una dinàmica que no fa més que confondre als ciutadans i afavorir les actituds polítiques que es fonamenten en l'enfrontament interterritorial. En aquest sentit cal valorar positivament la publicació, encara que tardana, de les polèmiques balances fiscals.

4.- La demanda inicial de Catalunya, seguida per altres Comunitats, d'un nou finançament ha posat damunt la taula mancances acumulades, i respon a una realitat innegable: en menys d'una dècada **la situació ha canviat substancialment**. Entre altres transformacions destaca la recepció massiva de població immigrant per part de determinades Comunitats, el que ha representat una pressió insostenible sobre el seu sistema sanitari, educatiu i de prestació de serveis socials bàsics. És el cas concret de Catalunya, que ha vist augmentar la seva població en un 25%, procedent en la seva pràctica totalitat de la immigració. I, en conseqüència, els instruments que, amb no poques dificultats, han permès governar aquest llarg període, es mostren avui ja definitivament amortitzats.

Des del Cercle d'Economia entenem que el **criteri bàsic** que ha de servir per definir el nou sistema no pot ser altre que el de **població** i, dels diversos conceptes del debat, ens sembla necessari dir que l'asimetria en els procediments de negociació entre l'Estat i les diverses Comunitats Autònomes no suposa, *a priori*, cap trencament del concepte de solidaritat.

5.- Sigui quina sigui la solució que resulti de l'actual negociació sobre el model de finançament autonòmic, no podem esperar que aquesta qüestió se solucioni definitivament. Al contrari, com correspon a una societat oberta i dinàmica, sorgiran noves qüestions que requeriran d'un espai i d'uns procediments que afavoreixin la col·laboració entre Comunitats, i facilitin la solució de les legítimes diferències entre Comunitats o entre Comunitats i Estat. Per descomptat, considerem necessari seguir avançant en la **consolidació del nostre sistema institucional**, però la idea d'un estat autonòmic definitivament tancat en la distribució de les seves competències i dels seus recursos només pot ser fruit d'un acte de voluntarisme aliè a la realitat d'Espanya.

6.- Sens dubte, la descentralització té molt a veure amb el progrés global i equilibrat que ha acompanyat l'evolució de la societat espanyola en les últimes dècades. Ha estat aquest progrés global, i la solidaritat europea i entre Comunitats, el que ha permès situar a cadascuna d'elles en una situació suficient per definir els seus propis projectes i les seves ambicions en la societat globalitzada d'aquest inici de segle. El model autonòmic ha arribat ja a una fase de maduresa, i a cada Comunitat li correspon ser proactiva en la defensa dels seus interessos i, també, en la definició d'un projecte propi de futur que il·lusioni i comprometi als seus ciutadans.

S'ha acabat el temps de buscar enemics amb els quals eludir les pròpies responsabilitats. **I és hora de ser exigents amb la gestió a tots els nivells** de les Administracions Públiques, inclòs l'autonòmic. Per això s'ha d'aprofundir en els mecanismes de control de l'eficiència en les respectives Administracions, i evitar que el desenvolupament del model autonòmic comporti un innecessari augment de la despesa pública.

7.- Després de tres dècades des de l'inici de la transició, la nostra societat requereix determinades **reformes institucionals** que consolidin la nostra vida en democràcia. És en aquest marc **d'interès general** per al conjunt d'Espanya que ha d'abordar-se de manera imminent la consolidació del model de finançament autonòmic, per afrontar amb major unitat i garanties les mesures estructurals que **facilitaran la sortida d'aquesta gran crisi** internacional.

Octubre 2008